
Tarnowo Pałuckie, st. 13, gm. Wągrowiec, woj. wielkopolskie, AZP 43-31/108

Informator Archeologiczny : badania 33, 122-123

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Wśród mocno przemieszanego inwentarza występującego w obrębie jednolitej, ale zapewne wtórnej jamy grobowej, znajdowało się około 20 naczyń, z których 5-7 mogło pełnić funkcje popielnic, 7 różnej wielkości mis, w części zapewne wykorzystywanych jako przykrycia popielnic, oraz 5 małych i miniaturowych naczyń występujących zapewne w charakterze przystawek. Trzy popielnice musiały być przykryte pokrywkami: wpuszczanymi i obejmującą.

Na dnie obiektu wystąpiły 3 koncentracje kamieni stanowiące pierwotnie jakąś formą „obwarowania” grobu, a raczej poszczególnych jego pochówków. Obiekt zawierał około 3 kg przepalonych szczątków kostnych.

W roku 1999 zakończono eksplorację cmentarzyska pomorskiego.

Materiały przechowywane są w Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku.

Stalmierz, st. 12, gm. Chrostkowo, woj. kujawsko-pomorskie – patrz: wczesna epoka żelaza

STEKLNO, st. 13, gm. Gryfino, woj. zachodniopomorskie, AZP 36-05/127

- osada z okresu wpływów rzymskich

Badania ratunkowe w ramach nadzoru archeologiczno-konserwatorskiego, w terminie od trzeciej dekady stycznia do końca marca, prowadził mgr Antoni Porzeziński. Finansował Urząd Miasta i Gminy w Gryfinie. Pierwszy sezon badań.

Podczas kontynuacji prac ziemnych przy budowie instalacji sanitarnych nad południowo-zachodnim brzegiem jeziora Steklno natrafiono na nowe stanowisko osadnicze - osadę starożytną, reprezentowaną przez dwa paleniska i warstwę kulturową ciągnącą się na długości 34 m. Podczas prowadzenia wykopów liniowych odkryto paleniska posadowione na dolnej partii dość mocno wypiętrzonego wzniesienia nad jeziorem. Brzeg stanowiska stanowi aktualnie skarpa wysokości 1-1,5 m, wzdłuż której biegnie droga gruntowa do ośrodka lotniskowego. Strop wypełniska odkrytych obiektów (palenisk) zalegał na głębokości około 80 cm poniżej poziomu powierzchni współczesnej. Warstwa kulturowa nie przekraczała miąższości 10-12 cm o wypełnisku ciemnoszarym i jasnoczarным z niewielką ilością bardzo słabo zachowanego materiału ceramicznego (drobne ułamki naczyń glinianych, przeważnie ręcznie lepionych). Po drugiej stronie drogi występuje niewielki cypel wcinający się w jezioro (zabudowany ośrodkiem lotniskowo - wypoczynkowym). Ogólną powierzchnię osady oceniać można na 20 arów.

Materiał zabytkowy w postaci słabo zachowanych fragmentów naczyń glinianych nie pozwala na precyzyjne datowanie stanowiska.

Dokumentację i materiały zabytkowe z prowadzonych badań złożono w Dziale Archeologii Muzeum Narodowego w Szczecinie.

Szczukocice, st. 7, gm. Gorzkowice, woj. łódzkie, AZP 78-53/74 – patrz: wczesna epoka żelaza

Śleza, st. 13, gm. Kobierzyce, woj. dolnośląskie, AZP 81-28 – patrz: wczesna i starsza epoka brązu

TARNOWO PAŁUCKIE, st. 13, gm. Wągrowiec, woj. wielkopolskie, AZP 43-31/108

- osada kultury wielbarskiej (połowa II w.- 1 połowa III w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w sierpniu przez mgr Mirosławę Dernogę (autorka sprawozdania, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Pałuckiej w Wągrowcu). Finansowane przez Wielkopolskiego WKZ. Piąty i ostatni sezon badań. Przebadano powierzchnię 4 arów.

Stanowisko odkryte w 1986 w trakcie badań powierzchniowych. Celem badań w 1999 roku było zabezpieczenie niszczonego obiektów a także poszerzenie wiedzy na temat rozplanowania

osady i znalezienie relacji między dotychczasowym datowaniem osady, a ziemianką z materiałem ceramicznym datowanym na późny okres rzymski. Na przebadanym obszarze zlokalizowano budynek słupowy, ziemiankę, cztery paleniska, pięć ognisk dymarskich, dołki posłupowe - z czego siedem wiąże się z domem słupowym, cztery z ziemianką - oraz dziewięć jam. Dom słupowy o powierzchni 20 m² posiadał kształt prostokątny. Pośrodku zlokalizowano słup związany zapewne z konstrukcją dachu, wewnątrz, w części północno - wschodniej znajdowało się palenisko. Ziemianka posiadała kształt prostokątny o powierzchni 17, 5 m² i głębokości 45 cm, jama ziemiankowa zawierała warstwę czarno - brunatnego piasku intensywnie nasyczonego węglem i grudkami polepy z bogatą zawartością ceramiki i kości zwierzęcych. W południowo-wschodnim narożniku ziemianki znajdowało się palenisko, w którym znaleziono zapinkę brązową, natomiast w warstwie wypełniającej jamę ziemiankową przęślik gliniany i szydło kościane. Ogniska dymarskie, były to owalne jamy, w przekroju posiadające kształt niecki, o głębokości 40 - 50 cm, wypełnione żuzłem żelaznym.

Wśród naczyń pochodzących z osady wydzielono 5 grup, według typologii R. Wołągiewicza. Są to garnki, naczynia donicowate, naczynia misowate, oraz misy. Szczególnie interesująca jest ziemianka - obiekt 120, która materiałem ceramicznym nawiązuje do ziemianki 89, odsłoniętej w ubiegłym sezonie wykopaliskowym. Jest to materiał o tradycji przeworskiej, datowany na późny okres rzymski. Wśród fragmentów ceramiki znaleziono ceramikę toczoną na kole. Skłania to do przypuszczenia, że osada w Tarnowie Pałuckim założona w fazie B2 okresu rzymskiego funkcjonowała po późny okres rzymski.

Podstawą gospodarczą ludności tu zamieszkującej była metalurgia żelaza, o czym świadczą ogniska dymarskie, a także tkactwo i chów zwierząt.

Stanowisko położone jest na polu ornym intensywnie uprawianym. Obiekty zalegające płytko pod powierzchnią niszczone były głęboką orką.

Osadę w Tarnowie Pałuckim wiąże się z ludnością kultury wielbarskiej. Dotychczasowe wiadomości na temat tej kultury formułowano głównie w oparciu o wyniki pochodzące z badań z cmentarzysk. W północnej Wielkopolsce w ostatnich latach w różnym stopniu rozpoznano kilka osad, wśród nich w Tarnowie Pałuckim, co w istotny sposób dopełnia obraz życia ludności kultury wielbarskiej. W aspekcie chronologicznym ważne jest uzyskanie dodatkowych danych dotyczących związków kulturowych w początkach późnego okresu rzymskiego w północnej Wielkopolsce.

Materiał zabytkowy przechowywany jest w WUOZ Delegatura w Pile.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Studiach i Materiałach do Dziejów Pałuk”.

Badania nie będą kontynuowane.

Troszyn Polski, st. 27, gm. Gąbin, woj. mazowieckie, AZP 52-55/93 – patrz: wczesna epoka żelaza

WALKÓW-KURNICA, st. 1, gm. Konopnicka, woj. łódzkie, AZP 75-45, 76-45

- osada kultury przeworskiej z późnego okresu rzymskiego (faza C1-D)

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone w sierpniu, przez Bogusława Abramka (autor sprawozdania, Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu). Finansowane przez WKZ w Łodzi. Czwarty sezon badań. Przebadano powierzchnie 1230 m².

Tegoroczne badania skoncentrowały się w centralnej partii osady. Bezpośrednio pod warstwą próchnicy zalegała warstwa kulturowa niszczone przez głęboką orkę. Pod warstwą, miejscami zanikającą, zalegały obiekty. Odkryto: 4 budynki mieszkalne - półziemianki, 3 budynki gospodarcze, pozostałości 2 budynków z roku 1998, 1 piec kamienny, 30 palenisk oraz liczne jamy i dołki. Powierzchnia budynków wahała się od 6 m² do 24 m².